

МОВОЗНАВСТВО. ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

УДК 81-114.2: 81-115

Василь БОЙЧУК

ФЕНОМЕН ВНУТРІШНЬОЇ ФОРМИ СЛОВА У ДЕТЕРМІНАЦІЇ ПРОЦЕСІВ НАЙМЕНУВАНЬ ТА ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНИХ МОВНИХ КАРТИН СВІТУ

У статті розглянуто проблему детермінації процесів найменувань крізь призму внутрішньої форми слова, що виявляє себе своєрідним маркером національного світовідчуття і світорозуміння.

Ключові слова: внутрішня форма слова, мовна картина світу, мотивація, похідне слово.

Сучасні мовознавчі дослідження, зважаючи на дедалі глибше взаємопроникнення гуманітарних наук як намагання дати відповідь, зокрема, й на новітні науково-методологічні виклики у царині студій антропоцентричної спрямованості, все частіше актуалізують проблемні питання з'ясування ролі та функцій мови як національного чинника, що забезпечує консолідацію етносу, розвиток його творчого та інтелектуального потенціалу, збереження і відтворення в просторі та часі духовних і матеріальних цінностей.

Кожен народ репрезентує себе як автономне і цілісне соціальне утворення у своїй мові, яка, за словами І. Огієнка, є формою культурного і національного організування, душею кожної національності, її національним скарбом, бо мова – це «найясніший вираз нашої психіки, це найперша сторожа нашого психічного я» [16, с. 240].

Проблемні питання у тріаді «мова – нація – культура» завжди перебували і залишаються у центрі наукових зацікавлень не тільки лінгвістів, але й філософів, політологів, психологів, соціологів та ін. І варто констатувати, що, не зважаючи на ґрунтовні дослідження цієї теми у працях В. Кононенка, І. Голубовської, Г. Яворської, А. Івченка, В. Пазенка, А. Вежбицької, Н. Арутюнової, А. Свідзинського, Е. Сміта та багатьох інших, де вона аналізується у філософському, культурологічному, соціолінгвістичному, логіко-лінгвістичному, культурно-

семіотичному, історико-культурному та етнолінгвістичному аспектах [15, с. 67], багато з них не втрачають своєї актуальності і сьогодні.

Мовознавство, на переконання А. О. Білецького, поряд з літературознавством і мистецтвознавством, уважають галуззю культурології [1, с. 11], оскільки ця наука вивчає мову людини як систему закодованих знаків-символів, які є матеріальними носіями певним чином зашифрованої інформації про навколишній світ і ментальні якості людини, зумовлені, як правило, національними когнітивними структурами. Проблеми «розшифрування» цієї інформації детермінують вибір тих чи тих методологічних (і методичних) прийомів, що дозволяють визначити характерні особливості формування і структурування значень мовних знаків у різних мовах. Одним із таких дієвих прийомів реалізації і вирішення питань такої указаної спрямованості є застосування у лінгвістичних студіях поняття внутрішньої форми (ВФ) слова, з якого, за словами В. М. Русанівського, “повинно починатися вивчення всіх інших інгредієнтів мови як складної системи систем”. [22, с. 14].

ВФ уможливує виявлення певних типологічних закономірностей, пріоритетів у виборі напрямів і способів номінації у різних мовах, а також дає відповіді на вузьконаукові питання структурно-системного опису мови, що значно розширює межі власне лінгвістичного аналізу та пропонує багатий матеріал для суміжних наук – етнопсихології, культурології, етнолінгвістики, міфології, етнології тощо. Окрім того, інтегрування категоріального наукового апарату і методики дослідження зазначених наук полегшує вирішення багатьох складних теоретичних і прикладних питань, що стосуються природи ментальних (когнітивних) структур того чи іншого етносу.

Метою статті передбачається розгляд ВФ слова як лінгво-філософського феномена і своєрідного інструментарію для сучасних мовознавчих, зокрема типологічних і зіставних, студій.

Складні процеси сегментації та номінації реалій об’єктивного світу і розумової діяльності людини детермінуються ментальними особливостями психіки носія мови, що матеріалізує думку у формі мовного знака. Виокремлення первісного мотиву (свідомого чи несвідомого), який покладено в основу того чи того найменування

з прозорою мотивацією дозволяє глибше аналізувати процеси номінації і робити виважені узагальнення. У будь-якому разі у такому аспекті постає проблема мотивованості мовного знака, тобто його співвіднесеності зі світом речей, яка неоднозначно вирішувалася в історії лінгвістичної думки.

В античних часах ця дилема представлена суперечкою «номіналістів» і «реалістів», які, відповідно, обґрунтовували положення про зв'язок між предметами і їх назвами «за природою» і «за законом». [12, с. 110-130]. Уже тоді філософи помітили, що слово не є абсолютним «двійником» речі, тому що у мові існує багато слів на позначення одного предмета, і навпаки, одне слово здатне позначати різні предмети, а Платон зауважував, що слово, крім свого значення і звукової форми, має ще одну характерну особливість, яку мислитель називає «ідеєю слова», «образом слова», завдяки чому нема потреби відтворювати всі риси, характерні предметів, щоб одержати образ [18].

Історично проблематика мотивованості/довільності мовного знака так чи інакше пов'язана з поняттям ВФ слова, яке походило від платонівської “ідеї ідей”. У часи античності і середньовіччя воно асоціювалося з субстанцією, що перебуває в трансцендентному бутті, а тому не могло бути пізнаною людиною повністю. Варто зауважити, що сам термін “внутрішня форма” у лінгво-філософських вченнях XIX і XX століть зазнав чимало інтерпретацій, що загалом не сприяло його чіткому термінологічному визначенню.

Аналізуючи тісні зв'язки між мовою і нацією, поняття ВФ активно використовувалося як інструментарій для пояснення явищ мовного освоєння дійсності німецьким філософом і лінгвістом Вільгельмом фон Гумбольдтом. Для вченого ВФ мови виходить за рамки словосполучення чи словотворення і є основою, на якій елементи мови синтезуються у духовній єдності. Звідси – мова не є продуктом діяльності, а діяльністю духу народу, яка “постійно повторюється і спрямована на те, щоб зробити артикульований звук придатним для вираження думки” (переклад мій – В. Б.) [5, с. 70]. ВФ, на переконання Гумбольдта, є зовнішнім проявом духу народу, який об'єктивується внутрішньою формою і матеріалізується через її посередництво у мові.

Кожна мова за допомогою ВФ, яка є безпосереднім виразником духу народу, окреслює навкруг народу своєрідне коло, з якого можна вийти лише тоді, коли вступаєш у коло іншої мови [5, с. 80]. Іншими словами, ВФ мови є системою поглядів на позамовну дійсність [19 с. 130].

Учення Гумбольдта про ВФ мови, яка не тільки формує психічну субстанцію, але й організовує зовнішню структуру мови і таким чином виражає через мову національну самобутність, знайшло своє продовження у концепції неогумбольдтіанства, що репрезентована працями німецького вченого Л. Вайсгербера, та теорії лінгвістичної відносності, представленою школою Е. Сепіра та Б. Уорфа в США. Провідною тезою цих теорій є твердження про визначальний характер мови для розвитку і формування мислення людини, її світогляду, поведінки тощо. Так, Л. Вайсгербер указував: “Мова є творення нації, у ній знайшов своє відображення процес пізнання всіх минулих поколінь; мова сама по собі – духовний світ, що постає перед конкретною людиною як щось об’єктивне, але до того, що пізнається, – суб’єктивне, однібічне”(переклад мій – В. Б.) [3, с. 119-120].

Аналогічно трактували сутність мови стосовно дійсності та мисленнєвої діяльності Е. Сепір та Б. Уорф, які вважали, що “різні мовні колективи по-різному бачать те, що об’єктивно є однією і тією ж дійсністю”(переклад мій – В. Б.) [7, с. 289].

Звісно, такі погляди щодо визначальної ролі мови для формування мисленнєвої та пізнавальної діяльності нації не минули критики з боку представників радянського мовознавства, які обстоювали матеріалістичний і класовий підхід до пояснення мовних явищ [6; 8; 17].

Відмічаючи розмаїття трактувань ВФ мови, В. Звєгінцев справедливо зауважує, що вагомим недоліком у дослідженні теорії ВФ було те, що мовознавці вивчали мову не як діяльність, а як продукт діяльності, і саме ця позиція створила труднощі в розумінні ВФ мови [9, с. 360]. Дослідник зазначає, що можна дати визначення мови як індивідуального способу народу виражати у мові свої думки і почуття, але не можна дати визначення ВФ окремої конкретної мови, оскільки таке визначення було б науковою абстракцією.

На особливу увагу при розгляді проблеми ВФ заслуговує О. О. Потебня, який уперше на слов'янському ґрунті теоретично розвинув учення про ВФ. Зауважимо, що його лінгвістичні студії стосувались ВФ не мови, а окремого слова. О. О. Потебня послідовно будував свої наукові дослідження у багатому поняттєвому контексті свого часу, але чимало позитивного перейняв від Гумбольдта, Лотце, Штейнталя, Лацаруса та інших учених Заходу. Це, однак, не завадило йому критично поставитися до західноєвропейських теорій і створити оригінальну концепцію ВФ слова, що стала підґрунтям подальших досліджень теорії ВФ слова у ХХ столітті.

Для О. О. Потебні ВФ є важливою особливістю слова, що народжується разом із розумінням при чуттєвому сприйманні предметів та явищ навколишнього світу. Вчений погоджується з Гумбольдтом, що слово виражає не всю думку, яка становить його зміст, а тільки одну з її ознак. Наприклад, образ *стола* може мати багато ознак, але слово “стіл” означає лише щось простелене (від дієслова “стелити”). Саме тому це слово може позначати будь-які предмети, незалежно від їх форми, розміру, матеріалу тощо.

О. О. Потебня вказує, що у слові є два змісти: один – суб'єктивний, або найближче етимологічне значення слова, яке містить у собі тільки одну ознаку, та другий – об'єктивний, в якому є багато різноманітних ознак. Об'єктивний зміст є символом, що замінює для людини суб'єктивний, він є формою, в якій свідомості представляється зміст думки. Якщо зі слова забрати суб'єктивний зміст, то залишиться тільки звук (зовнішня форма) та етимологічне значення, що виступає також формою, але внутрішньою. Отже, ВФ слова показує, як “увяляється людині її власна думка”, вона є “відношенням думки до свідомості” (переклад мій – В. Б.) [21, с. 73].

Згідно з ученням О. О. Потебні ВФ є частиною змістової структури слова, ознакою “представлення” предмета, засобом доведення нового значення до свідомості людини.

Великою заслугою О. О. Потебні є те, що він розпочав новий етап у дослідженнях взаємовідношення між формою і змістом у слові, які сприяють виявленню історичної зумовленості мотиваційних процесів у словотворенні, оскільки ВФ слова розкриває особливості зв'язку актуального значення слова з його

попереднім значенням, висвітлює історичний процес формування слова, зміни та розвиток його значення.

Учення ВФ слова спростувало ідею, яка була особливо поширена в лінгвістиці XIX століття, про довільність, абсолютну умовність і випадковість зовнішньої форми мовного знака, тому що вчений уперше у вітчизняному мовознавстві показав роль слова у процесі пізнання людиною навколишнього світу та формування думки.

Подальший розвиток положень ученого про ВФ слова дозволяє виявити загальні та диференційні моменти у процесі формування мовних одиниць двох типів – конструктивно похідних і семантично похідних, а звідси – відкриває можливості вивчення глибинних механізмів поновлення номінативного фонду мови [24, с. 134].

Сьогодні теоретичні питання внутрішньої форми, зокрема окремі її змістові характеристики, знайшли ґрунтовне відображення у працях вітчизняних (Л. А. Булаховський, М. І. Голянич, А. С. Д'яков, Т. Р. Кияк, В. М. Манакін, В. М. Русанівський, П. О. Селігей, О. С. Снітко, Р. І. Стефурак та ін.) і зарубіжних (О. І. Блінова, Р. А. Будагов, Б. М. Головін, М. Д. Голєв, О. О. Земська, О. С. Кубрякова, Б. О. Плотников, Б. О. Серебрянников, В. І. Телія та ін.) учених.

Розглядаючи природу ВФ слова та аналізуючи генезу поглядів учених стосовно цього мовного феномена, П. О. Селігей слушно виділяє наступні підходи до розуміння ВФ слова – номінативний, образний, мотиваційний і когнітивний, і вбачає в їх синтезі справжню природу ВФ слова [23, с. 21].

У лінгвістичних дослідженнях XX століття поняття ВФ слова загалом тлумачиться як “наявність мотивованого зв'язку семантичної і морфологічної будови слова з іншим словом, яке є виразником тієї ознаки, що обумовила спосіб творення розглядуваного слова та його первісне значення” [14, с. 32], як спільна семема двох слів – мотивуючого та мотивованого [22, с. 16], як концептуальна ознака, закріплена у слові [4, с. 23-44], як розумовий інтеріоризований образ, який потенційно абстрагує і відображає у вигляді апперцептивного представлення одну чи кілька суттєвих ознак денотата [13, с. 29], як своєрідна проєкція вибраного пучка асоціацій (ознак позначуваного, які

відображаються свідомістю номінатора) на засоби мовного означування, як міст, що поєднує дві стадії номінативного акту – довербальну, пов'язану з комплексом асоціацій, які супроводжують якийсь ідеальний образ предмета чи явища, і стадію вербальної номінації [24, с. 24] як мотивована ознака, що лежить в основі назви предмета або явища [20, с. 9], як спосіб мотивування значення похідного слова, ознака, що мотивує зв'язок похідного слова з твірним і розкриває характер зв'язку звукового складу слова з його початковим значенням, виступає семантико-структурною співвіднесеністю морфем, з яких складається слово, до інших морфем мови [11, с. 43-44) як морфосемантична структура слова, яка містить у собі морфемний склад і мотиваційне значення, що цим складом виражається, і зумовлює раціональний зв'язок звукової форми слова з його лексичним значенням [2, с. 135], як семантична структура знака або сукупність буквальних значень компонентів номінативної одиниці, які позначають ознаку чи ознаки, що покладені в основу найменування [10, с. 347] тощо.

Аналізуючи різні підходи сучасних лінгвістів до розв'язання питання ВФ слова, можна помітити, що загалом в їхній основі лежать вихідні положення потєбнянської теорії ВФ слова, однак дуже часто методологічною основою досліджень слугували окремі положення зазначеної теорії відповідно до мети і завдань, а також науково-практичного опрацювання емпіричного матеріалу. Це, зрештою, приводило дослідників до різного розуміння і тлумачення суті поняття ВФ слова. З іншого боку, теоретична складність категорії ВФ слова гіпотетично передбачає комплексне трактування її лінгво-філософської природи, а тому розмаїття думок та ідей є цілком прийнятним.

На нашу думку, ВФ слова є мотиваційною ознакою, що вичленовується свідомістю мовця із семантичної структури твірного слова і кладеться в основу найменування предметів та явищ навколишнього світу, що позначаються похідними словами; способом мотивації значення між твірним і похідним словом, який конкретизується цією ознакою. Таке розуміння суті ВФ слова може стати дієвим інструментарієм для системного опису словотвірних явищ, дозволить виявити характерні особливості процесів номінацій в українській мові, що зумовлені значною мірою національними ментальними структурами.

Творення нового слова – складний і багатогранний процес, і ВФ слова тут відіграє головну роль, оскільки синтезує в собі мисленнєві особливості психіки індивіда та мовно-виражальні засоби, актуалізуючи проблему мови і мислення.

Похідне слово, яке є результатом номінаційного процесу, має ВФ, що формується на базі твірної основи. Систематизація та типологізація дериватів через особливості їхніх внутрішніх форм виводить похідне слово за межі словотвірного аналізу, уможлиблює його аналіз як мовного знака, який виражає закодовану пізнавальну діяльність особи, її світосприйняття і світорозуміння.

Характер ВФ слова як мотиваційної ознаки найменування зумовлює певний тип номінації. Різномасштабність природи мислення носіїв різних мов продукує відповідно різні за своєю суттю процеси найменування, які тісно пов'язані зі світоглядними орієнтирами тих, хто дає назву предмету. Звідси – аналізуючи ВФ похідних слів різних мов, можна визначити, які ознаки явища чи предмета позамовної дійсності вичленовуються свідомістю мовця для найменування нової реалії, а також технічні засоби номінації, які задля цього задіяні.

Порівнюючи, наприклад, деривати української мови з аналогічними похідними інших мов, виявляємо як неоднорідність їхніх ВФ, так і спільні риси. Так, укр. *грубник* (мотивується назвою предмета), рос. *истопник* (назвою характерної дії), аналогічні ВФ і в польсь. *palacz*, і чеськ. *topič*.

Аналіз дериватів засвідчує, що питання диференціації/ідентичності ВФ похідних слів пов'язане також і з типологічною класифікацією мов. Так, в українському і російському *бабник* має мотиваційну ознаку особи, тоді як у чеськ. *sukničkar* ВФ актуалізує ознаку одягу особи (*suknička* – *спідниця*). У інших випадках в укр. і рос. *булочник* ВФ фіксує ознаку результативності (*булка* – результат професійної діяльності особи), а в чеськ. *pekař* і польсь. *piecarz* – ознаку дії, що виконує особа.

Цікаві результати отримуємо, порівнюючи мови з різним ступенем спорідненості. Так, для укр. *воротар*, рос. *вратарь*, чеськ. *brankař* і польсь. *bramkarz* характерна однотипна ВФ, а в

англ. *goalkeeper* вона актуалізує мотиваційну ознаку об'єктності (буквально “той, хто тримає, утримує м'яч”).

Композиційна структура деривата значно полегшує визначення мотиваційної ознаки, оскільки зумовлює більшу образність найменування, крім того, дія у композитах виражена експліцитно на відміну від афіксальних дериватів. Зрештою вибір словотвірної моделі, через яку утворюється зовнішня форма мовного знака, теж можна певною мірою пояснювати особливостями тієї чи іншої національної “мовної картини”. Наприклад, відповідниками українських афіксальних дериватів в інших мовах можуть бути як однотипні, так і різноструктурні слова: *лісівник* – *лесовод*, *птахівник* – *птицевод* тощо; *гирьовик* – польсь. *cienzarowiec*, англ. *weightlifter*. У інших випадках відповідниками українських дериватів є аналітичні номінативні утворення, напр.: *курівник* – чеськ. *chovatel slepič*, польсь. *hodovca kur*, *коняр* – чеськ. *chovatel koni*, *водник* – англ. *watertransport worker* та ін.

Таким чином, досліджуючи ВФ дериватів і виявляючи характерні особливості процесів номінації, підходимо до вирішення не лише суто мовних проблем, але й маємо змогу робити певні узагальнення щодо специфічних рис ментальності того чи іншого народу, яка відтворюється у національній мовній «картині світу». Одразу варто зауважити, що йдеться про так звану «наївну», або «донаукову», картину світу, при якій сприймання навколишнього світу не опосередковане науковим знанням, а формується під безпосереднім впливом національно-мовного, історичного і культурного досвіду того чи іншого народу. В основі такого типу етнолінгвістичних досліджень покладено тезу про національно-специфічний феномен мови, у якому відображається своєрідний національний характер, що зумовлює чітко окреслену структуру мовних моделей об'єктивації світу через посередництво наявних у тій чи іншій мові засобів номінації і особливостей світовідчуття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Білецький А. О. Про мову і мовознавство : навч. посібник / Андрій Олександрович Білецький. – К. : АртЕк, 1997. – 224 с.

2. Блинова О. И. Явление мотивации слов : Лексикологический аспект / Блинова О. И. – Томск : ТГУ, 1984. – 191 с.
3. Вайсгербер Л. Язык и философия / Лео Вайсгербер // Вопросы языкознания. – 1993. – №2. – С. 114-124.
4. Голянич М. І. Внутрішня форма слова і художній текст : [монографія] / Марія Іванівна Голянич. – Івано-Франківськ : Плай, 1997. – 180 с.
5. Гумбольдт В. Избранные работы по языкознанию / Вильгельм фон Гумбольдт : [пер. с нем.]. – М. : Прогресс, 1984. – 397 с.
6. Гухман М. М. Лингвистическая теория Лео Вайсгербера / М. М. Гухман // Вопросы теории языка в современной зарубежной лингвистике: сб. ст. – М. : Изд-во АН СССР, 1961. – С.123-163
7. Джеймс К. Контрастивный анализ / Джеймс К. : [пер. с англ.] // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. XXV. Контрастивная лингвистика. – М. : Прогресс, 1989. – С. 205-307.
8. Ермолаева Л. С. Неогумбольдтианское направление в современном буржуазном языкознании / Л. С. Ермолаева // Проблемы общего и частного языкознания : сб. тр. – М. : ВПШ и АОН, 1960. – С.47-86
9. Звегинцев В. А. О научном наследии В. Гумбольдта / В. А. Звегинцев // Гумбольдт В. Избранные работы по языкознанию : [пер. с нем.]. – М. : Прогресс, 1984. – С. 356-362.
10. Зиндер Л. Р. Условность и мотивированность языкового знака / Зиндер Л. Р. // Фонетика. Фонология. Грамматика. – М. : Наука, 1971. – С.346-351.
11. Иванов В. В. Внутренняя форма / В. В. Иванов // Русский язык : Энциклопедия. – М. : Сов. энциклопедия, 1979. – 431 с.
12. История лингвистических учений. Древний мир / [отв. ред. А. В. Десницкая, С. Д. Кацнельсон]. – Ленинград : Наука, 1980. – 259.
13. Кияк Т. Р. Мотивированность лексических единиц. (Количественные и качественные характеристики) / Тарас Романович Кияк. - Львов: Вища школа, 1988. – 164 с.
14. Кротевич Є. В. Словник лінгвістичних термінів // Є. В. Кротевич, Н. С. Родзевич. – К. : Вид-во АН УРСР, 1957. – 257 с.

15. Мокієнко В. Українська культура в українській мові / В. Мокієнко // Етнос і культура: зб. наук.-теор. пр. – Івано-Франківськ : Плай, 2003. – №1. – С.67-70.
16. Огієнко І. Українська культура: Коротка історія культурного життя українського народу / Іван Огієнко; [репринтне відтворення видання 1918 року]. – К. : Абрис, 1918. – 272 с.
17. Павлов В. М. Проблема языка и мышления в трудах В. Гумбольдта и неогумбольдтианском языкознании / В. М. Павлов // Язык и мышление: сб. ст. – М. : Наука, 1967. – С.152-161.
18. Платон. Кратил [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.philosophy.ru/library/plato/kratil.html>
19. Плотников Б. А. О форме и содержании в языке / Плотников Б. А. – Минск : Вышэйшая школа, 1989. – 254 с.
20. Плотников Б. О. Внутрішня форма мовних одиниць та їх зміст / Б. О. Плотников // Мовознавство. – 1988. – №5. – С. 8-16.
21. Потебня А. А. Мысль и язык / Александр Афанасьевич Потебня. – К. : СИНТО, 1993. – 192 с.
22. Русанівський В. М. Структура лексичної і граматичної семантики : [монографія] / Віталій Макарович Русанівський. – К. : Наукова думка, 1988. – 240 с.
23. Селігей П. О. Внутрішня форма слова: на шляху до створення єдиної теорії / П. О. Селігей // Наукова спадщина О.О.Потебні в контексті сучасності. – К., 2005. – С.15-22.
24. Снитко Е. С. Учение А. А. Потебни о внутренней форме слова и его судьба в современной лингвистике / Е. С. Снитко // Русское языкознание. – Вып. 22. – К. : Лыбидь, 1991. – С.133-136.

В. Бойчук

ФЕНОМЕН ВНУТРЕННЕЙ ФОРМЫ СЛОВА В ДЕТЕРМИНИЗАЦИИ ПРОЦЕССОВ НАИМЕНОВАНИЙ И ФОРМИРОВАНИИ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЯЗЫКОВЫХ КАРТИН МИРА.

В статье рассмотрена проблема детерминизации процессов наименований сквозь призму характера внутренней формы слова, которая выступает своеобразным маркером национального мироощущения и миропонимания.

Ключевые слова: внутренняя форма слова, языковая картина мира, мотивированность, производное слово.

V. Boichuk

THE PHENOMENON OF THE INNER FORM OF A WORD IN DETERMINATION OF THE NOMINATIVE PROCESSES AND FORMATION OF NATIONAL LANGUAGE WORLD VIEWS.

The problem of determination of the nominative processes according to the nature of the inner form of a word is being researched. The inner form of a word is regarded as a peculiar “marker” of national world perception and world understanding.

Key words: the inner form of a word, language world view, motivation, derived word.

УДК 81'42:378.147(045)

Тетяна БОЛОТНА

ДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «МОВНА КОМПЕТЕНЦІЯ» В ІСТОРІЇ ЛІНГВІСТИКИ І ТЕОРІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ

Розглянуто розвиток змісту поняття «мовна компетенція» в історії лінгвістики та теорії і методиці навчання іноземним мовам, даний огляд основних концепцій зарубіжних та вітчизняних вчених щодо трактування даного терміна, представлена структура мовної компетенції у різних авторів. На основі аналізу основних підходів до даного поняття встановлюється визначення мовної компетенції в методиці навчання іноземній мові.

Ключові слова: мовна (лінгвістична) компетенція, комунікативна компетенція, мовні знання, навички та вміння, мовні здібності, мовна діяльність, спілкування.

Одне із значень багатозначного слова компетенція, зафіксованого у словниках, – це область питань, в яких хто-небудь добре обізнаний, володіє знаннями, досвідом; коло чіхось повноважень, прав. В сучасній методичній науці під компетенцією розуміється сукупність знань, умінь і навичок з мови. Поряд з терміном компетенція використовується термін компетентність. Дані поняття диференціюють таким чином: компетенція – це комплекс знань, навичок, умінь, набутий в ході занять та становить